

GUATEMALA, HONDURAS, EL SALVADOR ÖZELİNDE USAID'İN ORTA AMERİKA YARDIM STRATEJİSİ VE TİKA'YA ÖNERİLER

ZEHRA EZGİ HOŞSÖZ*

İspanya'nın sömürgeleri üzerinde güç kaybetmeye başlamasından sonra ABD; İspanya'dan kalan siyasi boşluğu, coğrafi özelliklerini bahane ederek güvenlik gerekçeleri, ticari kaygıları, bunun yanı sıra da İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngiltere'nin yerine küresel güç olma isteğinden ötürü Orta Amerika'ya çeşitli şekillerde müdahale etmeye başlamıştır. Bu nedenle ABD'nin bölgeye sosyal, ekonomik, kültürel etkisinin İspanya kadar derin olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla Orta Amerika'yı anlamak için ABD'nin bölgeye bakış açısını bilmek faydalı olacaktır.

Bu çerçevede çalışmanın birinci bölümünde Amerika Birleşik Devletlerinin dış yardım politikalarının başlangıcı olarak kabul edilen “Truman Doktrini ve Marshall Planı incelenmiş bunun yanı sıra yine dış yardımların küresel politikaya dönüştürülmesi anlamında ABD diplomasisi için mihenk taşı olan Dört Nokta Programı ve Latin Amerika'ya yönelik yardımların başlangıcı olarak kabul edilen İlerleme için İttifak konuları irdelenmiştir. Diğer yandan ABD'nin Dış Yardım Politikalarının temelini atan 1961 Dış Yardım Kanununa değinilmiş ve TİKA'nın muadili USAID'in kuruluşu hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde ise Orta Amerika için önem arz eden Somoza Rejimi ve buna mukabil gerçekleştirilen Sandinist Devriminin öncesi ve adı geçen devrimlerin bölgede yarattığı etkilere değinilmiş ve 80'li yıllarda Orta Amerika'da yaşanan krizle ilgili bilgi verilmiştir. Soğuk Savaş Sonrası bölgedeki Sovyet etkinliğini kırmak amacıyla ABD'nin güttüğü politikalar ve ABD'nin Orta Amerika'ya yönelik yardım stratejisinin başlangıç aşaması ele alınmıştır. Bunun yanı sıra bölgeye yönelik yapılan yardımlar başlangıç döneminden Obama dönemine kadar incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise özellikle 2010 sonrası USAID'in Orta Amerika'ya yönelik genel yardım stratejisine değinilmiş ve ülkesel bazda USAID'in politikaları

* TİKA Uzmanı, z.hossoz@tika.gov.tr

irdelenmiştir. Bu kapsamda Guatemala, Honduras ve El Salvador hakkında genel bir ülke incelemesi kısa tarihsel geçmiş, sektörel bazda belli başlı sorunlu alanların tespiti, ilgili ülkelerin kalkınma planları çerçevesinde kalkınma öncelikleri ve USAID'in Honduras, Guatemala ve El Salvador'a yönelik stratejik planı kapsamında yardım stratejisi hakkında bilgi verilmiştir. Bu yöntemle USAID politikalarının bölge ülkelerinin ihtiyaçlarına paralelliği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Dördüncü bölümde ise, TİKA'nın hem Orta Amerika'da hem de Güney Amerika'da faaliyetleri yeni yeni artmakta olduğundan ve tarihi, sosyolojik, kültürel anlamda iki bölgeyi birbirinden ayırmak sağlıklı bir yaklaşım olmayacağından, TİKA için tüm Latin Amerika'yı kapsayacak bir çalışmanın başlangıcı olması adına strateji önerileri Latin Amerika bölgesine yönelik çalışılmıştır. Bu kapsamda, TİKA'nın Latin Amerika'ya yönelik bu zamana kadar yaptığı çalışmalar, adı geçen ülkelerin sorunlu alanları kapsamında TİKA'nın diğer ülkelerde yaptığı örnek çalışmalardan bahsedilmiş, ayrıca hâlihazırda bölgede karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine, gelecekte bölgede yapılabilecek çalışmalara ilişkin naçizane tavsiyelerde bulunulmuştur.

Her bölümün ardından yer verilen sonuç bölümünde ise genel değerlendirme yapılmış, USAID'in yardım politikaları dönemsel olarak kıyaslanmış ve TİKA'nın Latin Amerika'da kısa, orta ve uzun vadede uygulayabileceği strateji önerileri sunulmuştur.

Bu çalışmadaki söylemler UNDP, OECD, DB, CEPAL, USAID, GAO verileri, çeşitli akademik kitap ve makaleler, internet kaynakları, yüksek lisans ve doktora tezlerinin yanı sıra TİKA kalkınma raporlarından alınan verilere dayandırılmıştır.

Anahtar kelimeler: ABD, USAID, TİKA, Orta Amerika, Latin Amerika, Dış Yardım.